

BÁRÁNY BOGLÁRKA

A büntetőeljárási kihallgatás és meghallgatás összehasonlítása

Napjainkban gyakori jelenség egyes kifejezések nem megfelelő használata. Mondanom sem kell, hogy ebben kiemelkedő szerepet töltenek be a médiák, amelyek csak a szenzációt szem előtt tartva a szavak mögött meghúzódó valódi tartalmat figyelembe nem véve hibás szóhasználatot, kontár módon tájékoztatják a társadalmat. Ilyen félretájékoztatásnak minősül például a lőszer helyett „golyó”, helyszíni szemle helyett „helyszínelés”, erőszakos közösülés helyett „erőszakos nemi közösülés” – és még sorolhatnám – kifejezések használata. Az általam választott téma is e problémakörhöz kapcsolódik azáltal, hogy a kihallgatás és a meghallgatás fogalmak használata is gyakorta helytelen. Írásommal azonban megpróbálom átláthatóbbá tenni és rendszerbe foglalni a kihallgatásnak és a meghallgatásnak a büntetőeljárás-jogról szóló 1998. évi XIX. törvényben (a továbbiakban: Be.) első olvasásra (talán több olvasatra is) zavarosnak tűnő használatát.

A kihallgatás

A biztos pontnak tűnő kihallgatás ismertetésétől szeretnék eljutni a meghallgatás mibenlétéhez. A biztos pontnak „tűnő” kifejezést azért használom, mert a kutatásom kezdetén szembesültem azzal, hogy még a jogi szótárak is ellentmondásos és hiányos információval szolgálnak. Ellentmondásos abból a szempontból, hogy a kihallgatás nem más, mint a gyanúsított meghallgatása büntetőügyben, hiányos pedig azáltal, hogy a meghallgatás fogalma meg sem található.¹

Egy másik jogi fogalomtár kihallgatással kapcsolatos meghatározása ellentmondásosnak ugyan nem, de hiányosnak tekinthető, abból a szempontból, hogy a kihallgatást csupán a gyanúsított kihallgatásával² azonosítja, továbbá a meghallgatás mint fogalom fel sem lelhető.

¹ Bíró Endre: Jogi szótár. A hatályos magyar jogszabályok és EU jogi normák szakkifejezéseinek szótára. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006, 253. o.

² Hargitai József: Jogi fogalomtár. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2005, 861. o.

Tanulmányomban a kihallgatás fogalmának tisztázása után, a kihallgatás általános és speciális fajtájának ismertetését követően, azok mibenlétének tisztázása után, az így kapott információk alapján közelebb kerülhetünk a büntetőeljárás meghallgatás meghatározásához.

„A kihallgatás a leggyakoribb és a legjelentősebb nyomozási cselekmény, amely a Be. által meghatározott alakiságok és biztosítékok mellett a személyi jellegű bizonyítékok megszerzését szolgálja, és pedig azáltal, hogy a kihallgatott (gyanúsított, sértett, tanú) a bűncselekményről szerzett legjobb tudomásának megismerését teszi lehetővé.”³

Személyi jellegű bizonyítéknak minősül a sértett vallomása, a tanú vallomása, a terhelt vallomása és a szakértő véleménye. A kihallgatásnak azonban több formája is létezik, amelyekre a következőkben térek ki.

A kihallgatás fajtái

Szűkebb értelemben a kihallgatásnak – a vallomást tevők eljárásjogi helyezete alapján – a következő fajtáiról beszélhetünk:

- a gyanúsított (terhelt);
- a tanú; és
- a sértett kihallgatásáról.⁴

Tágabb értelemben a kihallgatás fajtái közé tartoznak bizonyos összetett, illetve „kombinált” kihallgatási formák, így a

- a) helyszínelés = helyszíni kihallgatás;
- b) felismertetés;
- c) szembesítés.⁵

Mindhárom nyomozási cselekmény magában foglalja ugyanis a szűk értelemben vett kihallgatást, s emellett az alapvető kihallgatási mozzanatok a későbbiekben is folytatódnak, ismétlődnek.⁶

³ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2009, 338. o.

⁴ Uo. 339. o.

⁵ Uo.

⁶ Fenyvesi Csaba: Kihallgatási taktika. PTE ÁJK, Kódex Nyomda Kft., Pécs, 2009, 1. o.

A kihallgatás fajtái a vallomástevők eljárásjogi helyzete alapján

A terhelt kihallgatása

A terhelt az, aki ellen büntetőeljárást folytatnak. A terhelt a büntetőeljárás központi személye, mivel a folyamatban lévő bűnügy tárgya éppen az ő büntetőjogi felelősségének kérdése. Az eljárás egész tartama alatt terheltnek nevezzük azt a személyt, aki ellen a büntetőeljárást folytatják.

Az eljárás egyes szakaszaitól függően a terhelt szó helyett más tüzetesebb megjelölés alkalmazható:⁷

- a feljelentés után feljelentett személyről;
- a nyomozás során a megalapozott gyanú közlése után gyanúsítottáról;
- a bírósági eljárásban vádlottról;
- a bűnösséget megállapító jogerős határozat meghozatala után elítéltről;
- felmentés esetén pedig felmentettről beszélhetünk.⁸

Tehát attól függetlenül, hogy a terheltet milyen elnevezéssel illetjük a büntetőeljárás idején, vele szemben mindig kihallgatásáról beszélünk, kivéve, amikor meghallgatására kerül sor, de ennek eseteire a későbbiekben térek ki.

A terhelt kihallgatásának eredménye a terhelt vallomása (Be. 117–118. §), amely fontos, egyes esetekben különös jelentőségű bizonyíték. Mindazonáltal önmagában nem vezet a bűnösség kétséget kizáró bizonyításához, ezért a terhelt beismerése esetén is meg kell szerezni az ügyben fellelhető egyéb bizonyítékokat is.

A terhelt vallomása mint bizonyíték csak abban az esetben használható fel, ha a kihallgatás megkezdésekor a személyi adatok felvételén túl a hatóság az úgynevezett Miranda-szabálynak eleget téve felhívja a terhelt figyelmét, hogy *„nem köteles vallomást tenni, a vallomás tételt, illetőleg az egyes kérdésekre történő válaszadást a kihallgatás folyamán bármikor megtagadhatja”*, *„a vallomástétel megtagadását követően bármikor dönthet úgy, hogy vallomást tesz, illetve ha vallomást tesz (vagy bármit a hatóság rendelkezésére bocsát), az bizonyítékként felhasználható”*¹⁰. A bizonyítékként való felhasználhatóság

⁷ Móra Mihály – Kocsis Mihály: A magyar büntető eljárási jog. Tankönyvkiadó, Budapest, 1961, 689. o.

⁸ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán: Büntető eljárásjogi alapkérdések. Kódex Nyomda Kft., Pécs, 2012, 36. o.

⁹ 1998. évi XIX. tv. 117. § (2) bek.

¹⁰ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán: i. m. 53–54. o.

további nem elhanyagolható feltétele e figyelmeztetés, a terhelt figyelmeztetésre adott válaszában és a terhelt vallomásaának jegyzőkönyvbe foglalása, valamint a beismerő vallomás kikényszerítésének mellőzése. Minden kikényszerített beismerés értéktelen, ezért a terhelt kihallgatásának fő célja nem a bizonyíték megszerzése, hanem a terhelt felvilágosítása a vádról, valamint lehetőség nyújtása arra, hogy az ellene felmerülő gyanúval szemben a védelmet széleskörűen igénybe vehesse.¹¹

A tanú kihallgatása

A büntetőeljárásban tanúként az hallgatható ki, akiről feltehető, hogy a bizonyítandó tényről tudomása van.

A tanú feladata, hogy az ügy eldöntéséhez szükséges ténnyel kapcsolatos ismereteit vallomás formájában az eljáró hatóság tudomására adja, ezáltal segítséget nyújtva a tényállás felderítésében.¹² A tanú kihallgatásának eredménye a tanúvallomás, amely a leggyakoribb bizonyítéknak tekinthető. Míg a terheltet a kihallgatása előtt figyelmeztetik a Miranda-szabályra, addig a tanút a hamis tanúzás törvényes következményeire, vagyis a terhelttel ellentétben (akire vonatkozóan a „nemo tenetur” elv érvényesül) igazmondási kötelezettség terheli. A tanúvallomást a terheltre vonatkozó szabályok szerint jegyzőkönyvbe kell foglalni, ennek elmulasztása a bizonyítékként való használat lehetőségének elvesztéséhez vezet.

A sértett kihallgatása

A sértett az, akinek jogát vagy jogos érdekét a bűncselekmény sértette vagy veszélyeztette.

A sértett kihallgatása igen jelentős és önálló nyomozási (eljárási) cselekmény, amelynek keretében a hatályos Be. tanúkihallgatási szabályai szerint a sértettnek mint természetes személynek és az ügy sajátos jogállású egyik résztvevőjének olyan vallomását szerzik be, amely nemcsak információban gazdagabb a többi tanúvallomásnál, hanem néhány sajátos vonással is jellemezhető.¹³ A sértett a bűncselekmény többé-kevésbé passzív alanya, ellentétben az aktív alannal, az elkövetővel. A sértett első a tanúk között (*primus*

¹¹ Móra Mihály – Kocsis Mihály: i. m. 689. o.

¹² Király Tibor – Barna Péter – Szabó Lászlóné: Magyar büntető eljárási jog. Egységes Jegyzet. I. kötet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1965, 303. o.

¹³ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: i. m. 380. o.

inter testis), hiszen a sértettnek viszonylag erős, sajátos szerkezetű jogállása van a büntetőeljárásban (például polgári jogi igényt érvényesíthet, magánindítványt terjeszthet elő stb.); minden az ügy résztvevőjévé teszi. A sértett szóbeli megnyilvánulásai nemcsak vallomások lehetnek („bizonyítási eszköz”), hanem gyakran érdemi rendelkezést tartalmazó jognyilatkozatok („bűnüldözési eszköz”).¹⁴ Annak érdekében, hogy a sértett vallomását bizonyítékként lehessen felhasználni, jegyzőkönyvet kell felvenni vagy jelentést kell készíteni.

A kihallgatás speciális fajtái

A helyszíni kihallgatás (Be. 120. §)

„A helyszíni kihallgatás mint bizonyítási eljárás a szemle és a korábbi eljárási törvényben helyszínelésként megismert eljárási cselekmény, illetve a kihallgatás között helyezkedik el.”¹⁵

A helyszíni kihallgatás feltétele a tanú, illetve a terhelt nem a helyszínen történő, előzetes kihallgatása. A helyszíni kihallgatást szükségessé teheti egyebek között a tanú korábbi kihallgatásának elégtelensége. Azonban bizonyítási értéke akkor van, ha a vallomást értelemszerűen kiegészítve és a helyszíni körülményekhez kapcsolódva, s ahol szükséges szemléltetve adta elő az illető.¹⁶

A szembesítés (Be. 124. §)

A szembesítés előfeltétele az ellentétes vallomások megléte.¹⁷ A szembesítés tehát nem más, mint „a terheltek, a tanúk, illetőleg a terhelt és a tanú vallomásaiban mutatkozó ellentétek okainak tisztázására hivatott bizonyítási eljárás”¹⁸, ami feltételezi a szembesítendőek együttes jelenlétét.¹⁹

A szembesítés, mint egy speciális konfliktusos kihallgatási forma, legfőképpen egyéb bizonyítékok összegyűjtésével és elé tárásával oldható fel: az egyik bizonyítékforrással, egy másik sértett-tanúval vagy terhelttel, illetve

¹⁴ Uo. 381. o.

¹⁵ Varga Zoltán: Kommentár. A büntetőeljárási törvény magyarázata I. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 410. o. [2009a]

¹⁶ Bócz Endre: Büntetőeljárási jogunk kalandjai. Sikerek, zátonyok és vargabetűk. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006, 131. o.

¹⁷ Bócz Endre: A kihallgatások szervezése. Belügyi Szemle, 1973/1., 93–97. o.

¹⁸ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán: Büntető eljárásjogi alapkérdések. AndAnn Kft., Pécs, 2012, 56. o.

¹⁹ Bócz Endre (1973): i. m. 93–97. o.

annak nyilatkozatával mint bizonyítékokkal történik az ütköztetés, az elé tárás.²⁰ „A szembesítés egy szavahihetőségi próbának, tesztnek is tekinthető, hiszen általában a terhelt hitelessége, következetessége, mondanivalójának életszerűsége forog kockán.”²¹

A felismeretés

A felismerésre bemutatás olyan – a bíróság vagy az ügyész által elrendelt – bizonyítási cselekmény, amelynek során a terhelt vagy a tanú az általa ismert személyt vagy tárgyat legalább három, a kérdéses személlyel vagy tárggyal fő ismertetőjegyekben megegyező tulajdonságú személy (azonos nem, hasonló kor, testalkat, bőrszín, ápoltság, öltözet) vagy tárgy (csoportazonosság, csoport hasonlatosság) közül választja ki.

A reménybeli felismerő gondolatban egybeveti az észlelt azonosságokat, hasonlóságokat és különbségeket, s ezekről véleményt alkot, és ezt kijelenti.²²

A személyi jellegű bizonyítékok jelentőségének összegzése

Mint ahogy az az előzőekből kiderül, a személyi jellegű bizonyítékok esetében lényegében pszichikus, tudati visszatükröződéssel állunk szemben, ami igen sok módszertani problémát vet fel. Ezekkel részletesen foglalkozik a kriminalisztika egyik fő ága: a krimináltaktika.²³

Mindamellet az előbbieket alapján elmondható, hogy a megismerés tárgya konkrét személy konkrét magatartása, egy történeti esemény, s ezen belül és ezzel kapcsolatosan azok a tények, tényelemek, körülmények, amelyek a büntető jogszabály szerint értékelhetők és értékelendők, azaz röviden a büntetőjogi lag releváns tények. Ezek alkotják a bizonyítás tárgyát is. E releváns történeti tényállás egyedisége²⁴ és múltbelisége²⁵ mellett a megismerés szempontjából fontos sajátossága az is, hogy rendszerint titkolt, többé-kevésbé leplezett ma-

20 Fenyvesi Csaba: Szembesítés. Szemtől szembe a bűnügyekben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2008, 209–210. o.

21 Uo.

22 Bócz Endre (2006): i. m. 130. o.

23 Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006, 83. o.

24 „A büntető eljárásjog tudományának az egyedi tény bizonyításának elméletét kell kidolgoznia” – hangsúlyozza Ádám György. Idézi Tremmel Flórián: i. m. 47. o.

25 Cséka Ervin: A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai. Budapest, 1969, 73., 78. o. Idézi Tremmel Flórián: i. m. 47. o.

gatartásról van szó, a büntett elkövetője rendszerint akadályozni igyekszik cselekménye felderítését, illetve nem működik közre a felderítésben.

A megismerés alanya maga az eljáró hatóság (nyomozó, ügyész, bíró), aki közvetlenül nem észlelte a releváns tényeket, viszont köteles ezeket felderíteni, s ha fennállnak, meg is állapítani. A nyomozó hatóság is csak „*érzéki-
leg ismeri meg a bizonyító tényt – az állítólagos élményből származó emlé-
képről szóló kijelentést – és ennek elhangzását foglalja származékos
bizonyítékba (jegyzőkönyvbe)*”²⁶.

„*A megismerés tárgyának jellege és a megismerés alanyának sajátos
helyzete következtében a megismerés módja, eszközei és lehetőségei adottak:
a releváns tények utólagos rekonstruálása a büntett folytán keletkezett anya-
gi és illetve tudati elváltozások segítségével.*”²⁷

A kihallgatás célja a vallomások megszerzése, ennek érdekében nincs idő-
korlát meghatározva, vagyis a vallató addig vallathatja a gyanúsítottat, amíg
azt szükségesnek tartja.²⁸

A kihallgatás kriminalisztikai megközelítésben

A kihallgatás eme kriminalisztikai jellegű összefoglalására azért kerítettem
sort, mert a kriminalisztikai hét főkérdésre (mi, hol, mikor, hogyan, ki, kivel
és miért) adott válaszok szolgáltatják azokat az információkat, amelyek alap-
ján a kihallgatás azonosítása lehetővé válik, akárcsak „*az elkövető azonosí-
tása egy bűnügy kapcsán*”²⁹.

A későbbiekben e gondolatsík alapján teszek kísérletet a meghallgatás
identifikálására, amelyet az 1. számú táblázat is segíthet.

A meghallgatás

A meghallgatás fogalma

A tanulmányom elején említett meghallgatás fogalom hiánya miatt a meg-
hallgatás fogalmát, lényegét, célját, jellemzőit a Be. alapján kell megállapíta-

²⁶ Bócz Endre (2006): i. m. 133. o.

²⁷ Tremmel Flórián: i. m. 47–48. o.

²⁸ Nathan J. Gordon – William L. Fleisher: Effective interviewing and interrogation techniques. Elsevier Ltd., United States, 2011, p. 33.

²⁹ James W. Osterburg – Richard H. Ward: Criminal investigation. A Method for Reconstructing the Past. Matthew Bender & Company, New Providence, 2010, p. 163.

1. számú táblázat

A kihallgatás kriminalisztikai megközelítése

MI a kihallgatás?	– személyi jellegű bizonyítékok megszerzését szolgáló leggyakoribb és a legjelentősebb nyomozási cselekmény	
HOL végezzük a kihallgatást?	– a nyomozó hatóság hivatalos helyiségében <i>kivétel:</i> helyszíni kihallgatás	
MIKOR végezzük a kihallgatást?	<i>nyomozási szakban:</i> – gyanúsított esetén: a megalapozott gyanú közlésekor	<i>bírósági eljárásban:</i> – sértett esetén: tárgyalás megnyitásakor
	– tanú esetén: idézés után	
HOGYAN végezzük a kihallgatást?	„Készülj fel az ellenfeledből!” = kihallgatásra való felkészülés: – az ügy iratainak alapos tanulmányozása, – a kihallgatandó személyiségének feltérképezése; – a kihallgatás céljának, a súlyponti kérdéseknek a meghatározása; – a részletinformációk elemzésére épülő kihallgatási terv összeállítása ³⁰	
KI végezze a kihallgatást?	<i>nyomozási szakban:</i> – nyomozó hatóság; – ügyész; – bíró (nyomozási bíró ³¹)	<i>bírósági eljárásban:</i> – bíró; – ügyész, vádlott, védő ³²
KI vehet részt a kihallgatáson?	– két hatósági személy (a kihallgató és a jegyzőkönyvvezető); – kiskorú kihallgatása esetén: törvényes képviselője; – a terhelt kihallgatása esetén: terhelt védője; – a tanú kihallgatása esetén: az érdekében eljáró ügyvéd ³³	
MIÉRT (mi okból) történjen a kihallgatás?	– a kihallgatott (gyanúsított, sértett, tanú) legjobb tudomásának megismerése a bűncselekményről; – személyi jellegű bizonyítékok összegyűjtése	

³⁰ Fenyvesi Csaba (2009): i. m. 2. o.

³¹ Be. 207. § (3) A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a különösen védett tanút és azt a tanút, aki az életét közvetlenül veszélyeztető állapotban van. (4) A nyomozási bíró a vádirat benyújtása előtt az ügyész indítványára kihallgatja a tizennegyedik életévét be nem töltött tanút, ha megalapozottan feltehető, hogy a tárgyaláson történő kihallgatása a fejlődését károsan befolyásolná.

³² Be. 295. § (1) Az ügyész, a vádlott vagy a védő indítványára a tanács elnöke engedélyezheti, hogy a tanút először az ügyész és a védő kérdések feltevésével hallgassa ki.

³³ Magyar Közlöny, 2013/190., II. Törvények. 2013. évi CLXXXVI. törvény egyes büntetőjogi tárgyú és ehhez kapcsolódó más törvények módosításáról. 1. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosítása. 9. § (2) A Be. 85. § (4) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép: „(4) A tanú kihallgatásánál jelen lehet az érdekében eljáró ügyvéd, aki...”

ni, ugyanis egyszerű laikus gondolkodásmóddal teljesen más következtetésekre jutunk.

A laikusok a kihallgatásnak egyfajta vallatásos, agresszív felhangot tulajdonítva, arra a következtetésre juthatnak, hogy a kihallgatást csak a terhelt esetében alkalmazzák. Ezzel szemben a meghallgatás egyfajta érzelmmel teli, megértő, „sírj a vállamon”-szerű cselekvésnek minősül, amely csak a sértett, tanú vonatkozásában nyilvánul meg. E laikus felfogás azonban nem teljesen ördögtől való. Ez a kétfajta hozzáállás ugyanis megvalósul pont a terhelt és sértett, tanú esetén, csupán egy aktus, a kihallgatás és nem a meghallgatás kapcsán, ezzel azonban a kriminalisztika foglalkozik a kihallgatási taktika keretein belül.

A kihallgatás vallatásos voltát jól bizonyítja, hogy *„a terhelt kihallgatásánál mindvégig a fő törekvés, a kriminalisztikailag elfogadható és megnyugtató végcél a részletes és feltáró jellegű beismerés elérése”*³⁴. Holott a sértett és a tanú esetében célszerű az együttérzés, megértés, támogatás érzését gyakorolni.

A meghallgatás előfordulása a Be.-ben

A büntetőeljárásról szóló törvény a következő esetekben említi a meghallgatást:

- a szakértő mint bizonyítási eszköz (110., 298. §);
- szakértők párhuzamos meghallgatása mint bizonyítási eljárás (125. §);
- az előzetes letartóztatott mint személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés alatt álló személy (134. §);
- a távollátás mint a letartóztatást helyettesítő intézmény [138/A § (6) bek.];
- az óvadék mint a letartóztatást helyettesítő vagyoni jellegű kényszerintézkedés (147. §);
- a közvetítői eljárásra utalás és a vádelhalasztás (224. §);
- pártfogó felügyelő (224. §);
- az előkészítő ülés (272. §);
- bizonyítás a másodfokú bírósági eljárás (353. §);
- katonai büntetőeljárásban a megfenyített [485/B § (3) bek.];
- személyes meghallgatás (502. §) esetén.³⁵

A továbbiakban tehát sort keríték az előzőekben felsoroltak feltérképezésére annak érdekében, hogy elkülöníthessem egymástól a meghallgatást és a ki-

³⁴ Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: i. m. 371. o.

³⁵ 1998. évi XIX. tv.

hallgatást, s hogy egy esetleges meghallgatással kapcsolatos definíciót is alkothassak.

A szakértő meghallgatása

*„A bűnügyekben eljáró hatóságok tagjai ugyan általában felvértezettek a bűnügyi tudományok alapismereteivel, eredményeivel, ennek ellenére számos olyan ténykérdés merülhet fel a bűnügyekben, amelyekre vonatkozóan kellő tapasztalati tételek és tudományosan megalapozott törvényszerűségek csak külső segítség útján, szakértők bevonásával hasznosíthatók.”*³⁶

Ha tehát a bizonyítandó tény megállapításához vagy megítéléséhez különös szakértelem szükséges, vagy külön jogszabály egyes bűntetteknél kötelezővé teszi a szakértő meghallgatását, szakértőt kell alkalmazni.³⁷

A szakértő kirendelése esetén szakvéleményt készít, amely a Be. bizonyítási eszközeinek egyike. A kihallgatás kapcsán világossá vált, hogy a kihallgatás a bizonyítékok megszerzésére szolgáló eljárási cselekmény, ennek tudatában adódik a kérdés: a szakértőt miért *meghallgatják*, és miért nem *kihallgatják*?

A szakértő kihallgatása mellett szól a szakértő eljárásjogi helyzetével kapcsolatos szélsőséges álláspont, amely szerint a *„szakértő lényegében nem különbözik jogállását tekintve a tanútól, legfeljebb arról lehet szó, hogy a szakértői vizsgálattal összefüggésben végső soron ún. »szakértő-tanút« hallgatnak ki (expert witness)»*³⁸. Továbbá közös pontot alkot a közreműködési és igazmondási kötelezettség is (hamis tanúzás bűntette). E nézőpont alapján azt mondhatjuk, hogy ha a tanút kihallgatjuk, akkor a szakértőt is ki kellene hallgatni.

A szakértő meghallgatása mellett szól a másik végletes felfogás, amely szerint a bíró pozíciójához áll közel a szakértő. E felfogás szerint *„a szakértő maga is lényegében bíró, csak legfeljebb nem az egész bűnüggyel, hanem annak egyik részével, fontos ténykérdésével foglalkozik, azaz ténybíró (iudex facti)»*³⁹. Lényeges eltérés azonban, hogy a szakértő kizárólag ténykérdéseket vizsgál, jogkérdésekkel általában nem foglalkozik, jogi szakvélemény előterjesztésére nem jogosult.⁴⁰

³⁶ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián: A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2012, 161. o.

³⁷ Király Tibor – Barna Péter – Szabó Lászlóné: i. m. 247. o.

³⁸ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián (2012): i. m. 163. o.

³⁹ Uo.

⁴⁰ Uo.

A szakértő meghallgatását magyarázhatja a bűnüggyel kapcsolatos függetlensége, tárgyilagossága, míg kihallgatás esetén a kihallgatottakat (terhelt, sértett, tanú) személyes élmény, tapasztalat fűzi a bűncselekményhez. A szakértő tehát objektív, és közvetetten kapcsolódik az ügghöz, míg a kihallgatottak szubjektívek, és közvetlenül érintettek.

A szakértők párhuzamos meghallgatása

„Ha a szakértők véleménye eltér, az eltérést a szakértők egymás jelenlétében való meghallgatásával lehet tisztázni.”⁴¹

A szakértők párhuzamos meghallgatása a bizonyítási eljárások körébe tartozik, ez szintén arra enged következtetni az eddigi bizonyítási eljárások (helyszíni kihallgatás, szembesítés, felismerésre bemutatás) alapján, hogy itt is kihallgatásnak lenne helye. De e következtetést megdönti a következő eszmefuttatás.

A szakértők párhuzamos meghallgatása megkönnyítheti az eljáró hatóság számára az ügy megítélése szempontjából értékelhetőbb szakvélemény kiválasztását.⁴² E meghallgatásnak tehát ügy-előbbreviteli funkciója van.

A szakértők párhuzamos meghallgatása is tartalmaz szembesítési elemeket. A törvény szerint a szakértők is szembesülnek egymással eltérő véleményadás esetén, amelyeknek során egymás előtt próbálják meg alátámasztani érvelésüket, és megcáfolni a másik állításait.

„Itt azonban nem kihallgatásról van szó és nem ellentmondások állításáról, vagyis nem egymásnak feszülő érzelmek csatájáról, hanem sokkal inkább vélemények ismertetéséről és megvitatásáról.”⁴³

Az előzetes letartóztatás⁴⁴ előtti meghallgatás

Az előzetes letartóztatás (egzakt kifejezéssel letartóztatás) a legsúlyosabb kényszerintézkedés, amely a terhelt személyi szabadságának bírói elvonását jelenti a jogerős ügydöntő határozat meghozatala előtt (129. §). E jogintézmény alapvető célja, hogy a terhelt ne vonhassa ki magát a büntetőeljárás

⁴¹ Be. 1998. évi XIX. törvény 125. §

⁴² Herke Csongor – Hautzinger Zoltán (2012): i. m. 56. o.

⁴³ Fenyvesi Csaba (2008): i. m. 183. o.

⁴⁴ Be. 1998. évi XIX. tv. 134. § Intézkedés az előzetes letartóztatás elrendelése után. „A vádirat benyújtásáig a nyomozó hatóság, a vádirat benyújtását követően a bíróság az előzetes letartóztatott meghallgatása után haladéktalanul megteszi a 128. §-ban szabályozott intézkedéseket, ha ezek az őrizetbe vétel során nem történtek meg.”

alól⁴⁵, valamint annak megakadályozása, hogy a terhelt újabb bűncselekményt kövessen el, vagy az általa megkezdett bűncselekményt befejezze.⁴⁶

A letartóztatási eljárás egyik formai és kötelező feltétele a terhelt meghallgatása.

A vádirat benyújtása előtt a letartóztatás elrendelésekor a terheltet akkor is meg kell hallgatni, ha a terheltet a letartóztatás elrendelését megelőzően őrizetbe vették és a törvényes 24 órán belül kihallgatták.⁴⁷ Ez a meghallgatás a BK. 122. számú állásfoglalása szerint „*olyan eljárási speciális cselekmény, amelynek körében a gyanúsított felszólalhat, és a terhére rótt bűncselekménnyel kapcsolatban is nyilatkozhat*”.⁴⁸

A letartóztatást helyettesítő intézmények közül két olyan kényszerintézkedést kell megemlíteni, ahol a terheltet meghallgatják, ezek: az óvadék és a távollattartás.

Az óvadékos meghallgatás

*„Az óvadék az előzetes letartóztatásnál enyhébb jogkorlátozást jelentő, azt helyettesítő eljárásjogi eszköz, amely vagyoni veszteség kilátásba helyezése folytán hivatott biztosítani, hogy a terhelt ne szökjön meg, illetve a hatóság megjelenésre felszólító határozatának engedelmeskedjék.”*⁴⁹

Az óvadékot már fogva tartott vagy olyan személlyel kapcsolatban állapítják meg, akinek várhatóan a letartóztatását rendelik el, ha nem fogadja el a hatóság az általa nyújtott óvadékot. Egy ilyen súlyú kérdésben pedig csak az „*előzetes letartóztatásról döntésre jogosult*”⁵⁰ bíróság dönthet, mégpedig a letartóztatás elrendeléséhez hasonló meghallgatás keretében, amelynek során:

- „*a terhelt (védője) előadná igényét az óvadék melletti szabadlábra helyezésre, az óvadék fajtájának és mértékének megjelölésével és a személyi, vagyoni körülmények igazolásával;*
- *majd az ügyész nyilatkozna, hogy ellenzi-e az óvadék alkalmazását, illetve miben kellene eltérnie (fajta, mérték) a kérelemnek ahhoz, hogy elfogadhatónak tartsa azt;*
- *szükség esetén a bíróság felhívhatja a védelmet, hogy kívánja-e kérelmét az ügyészi indítványnak megfelelően módosítani;*

45 Király Tibor – Barna Péter – Szabó Lászlóné: i. m. 303. o.

46 Herke Csongor – Hautzinger Zoltán (2012): i. m. 61. o.

47 1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról

48 Herke Csongor: A letartóztatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2002, 78. o.

49 Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián (2012): i. m. 199. o.

50 Király Tibor: Büntető eljárási jog. Osiris Kiadó, Budapest, 2008, 322. o.

– végül a bíróság dönt az óvadék elfogadásáról, amely ellen az ügyész, a terhelt és a védő fellebbezhet”⁵¹.

A távoltartásos meghallgatás

„A távoltartás a terhelt szabad mozgáshoz és a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozó, a bíróság által az eljárás jogerős befejezése előtt elrendelhető kényszerintézkedés.”⁵²

„A vádirat benyújtásáig a nyomozó hatóság vagy az ügyész, a vádirat benyújtását követően a bíróság a terhelt meghallgatása után haladéktalanul megteszi a 128. §-ban szabályozott intézkedéseket.”⁵³

A kényszerintézkedések összegzése a meghallgatás kapcsán

Mindhárom kényszerintézkedés (előzetes letartóztatás, óvadék, távoltartás) személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedés, amely a terhelt hatóság előtt való megjelenését és a hatóságok előtt való rendelkezésre állását szavatolja⁵⁴ a büntetőeljárás során. A jelenlét garantálása az eljárás zavartalan lefolytatását segíti azáltal, hogy a terhelt nem szökik meg, vagy nem tünteti el a bizonyítékokat. A jelenlét szavatolásának ügy-előbbreviteli funkciója a kényszerintézkedések fogalmából is kitűnik, e szerint a kényszerintézkedések olyan kényszerszertartalmú hatósági aktusok, amelyeket a büntetőügyben eljáró hatóságok a büntetőeljárás sikere érdekében alkalmazhatnak. A kényszerintézkedések további közös jellemzője, hogy a terhelt mindhárom esetben nyilatkozatot tesz, véleményt nyilvánít. Ezeknek bizonyítékértékük nincs, csupán ahhoz járulnak hozzá, hogy a bíróság az előkészítő ülésen meggyőződhessen az elrendelésük szükségességéről, illetve az indokoltságukról.

A vádelhalasztás és a közvetítői eljárásra utalás

A vádelhalasztás

A vád elhalasztása mint sajátos ügyészi határozat elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a gyanúsított jövőbeni magatartására kedvező hatást gyakoroljon.

⁵¹ Herke Csongor: i. m. 222. o.

⁵² Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián (2012): i. m. 201. o.

⁵³ 1998. évi XIX. törvény 138/A § (6) bek.

⁵⁴ Király Tibor – Barna Péter – Szabó Lászlóné: i. m. 303. o.

Az ügyész a vádemelés elhalasztásával egyidejűleg magatartási szabályokat és kötelezettségeket határozhat meg a terhelt számára.

Az ügyész bármilyen magatartási szabályt vagy kötelezettséget állapítson is meg, a gyanúsítottat nyilatkoztatnia kell arról, hogy azokhoz hozzájárul-e vagy sem, ugyanis a gyanúsított meghallgatásának célja éppen ennek a tisztázása.⁵⁵

„Ha szükséges, a pártfogó felügyelő is meghallgatható, a sértettnek adandó kártérítés vagy jóvátétel esetén a sértettet is meg kell hallgatni (kivéve, ha már korábban nyilatkozott a kártérítésről, illetve jóvátételről).”⁵⁶

A közvetítői eljárás (mediáció)

„A mediáció lényegében konfliktusfeloldó közvetítés, amelynek során egy pártatlan személy (a közvetítő, mediátor) segít a feleknek, hogy érdekeik mentén létrejöjjön közöttük az egyezség. A mediáció is egyfajta diverzió, hiszen a sértett jóvátétele és esetleges egyéb szolgáltatások fejében nem kerül sor a terhelt felelősségre vonására.”⁵⁷

A nyomozó hatóság a közvetítői eljárásra utalás feltételeinek vizsgálata céljából meghallgatja a gyanúsítottat és a sértettet, ugyanis *„a mediáció a felek rendelkezése alatt áll, lefolytatására csak hozzájárulásukkal kerülhet sor”⁵⁸.*

Ha felvetődik a szükségessége, akkor az ügyész a meghallgatás előtt beszerzi a gyanúsítottra vonatkozó pártfogó felügyelői véleményt, illetve meghallgatja a pártfogó felügyelőt is.⁵⁹

A pártfogó felügyelő

Mint azt az előbb már olvashattuk, az ügyész a vádemelés elhalasztása vagy a (bíróság is) közvetítői eljárásra utalás előtt pártfogó felügyelői véleményt beszerzését rendelheti el.

A pártfogó felügyelő esetén azért is beszélhetünk meghallgatásról és nem kihallgatásról, mert a pártfogó felügyelő nem más, mint speciális szakértő, aki a szakértő jogállásához hasonló jogállással és feladattal bír.⁶⁰

⁵⁵ Király Tibor: i. m. 400. o.

⁵⁶ Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián (2012): i. m. 290. o.

⁵⁷ Uo. 295. o.

⁵⁸ Sáriné Simkó Ágnes – Molnár Gábor Miklós: Mediáció. Közvetítői eljárások. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012, 132. o.

⁵⁹ Szokolai Gábor: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 1. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 783. o.

⁶⁰ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán (2012): i. m. 52. o.

„A pártfogó felügyelői vélemény a terhelt személyiségét és életviszonyait jellemző adatokat írja le, továbbá bemutatja a feltárt adatok és a bűncselekmény elkövetése között fennálló kapcsolatot. A pártfogó felügyelő a véleményben tájékoztatást ad a terhelt adottságainak megfelelő munkalehetőségről, egészségügyi, illetőleg szociális intézményi ellátási lehetőségről, és javaslatot tehet a terhelttel szemben egyedi magatartási szabály vagy kötelezettség elrendelésére. A pártfogó felügyelő köteles és jogosult mindazokat az adatokat megismerni, amelyek a pártfogó felügyelői vélemény elkészítéséhez szükségesek.”⁶¹

A tárgyalást előkészítő ülés

A tárgyalás előkészítése közben felvetődhetnek olyan kérdések, amelyek előzetes tisztázása még a tárgyalás előkészítésekor meghozandó határozat előtt feltétlenül szükséges. E kérdések tisztázása az esetek többségében az iratokból lehetséges, de előfordulhat, hogy a felvetődő kérdések csak a vádlott, az ügyész előzetes meghallgatása révén tisztázhatók.

Az ügyési meghallgatás akkor válik szükségessé, ha a bíróság tervezett intézkedése vagy határozata az ő feladatait is közvetlenül érintené, míg a vádlott meghallgatását az általa indítványozott bizonyítási cselekmények (például miért tartja szükségesnek más szakértők kirendelését), valamint a jogi helyzetét közvetlenül befolyásoló határozatok teszik indokolttá.⁶²

Az ülés funkciója nem az ítékezés helyettesítése, hanem a vád megalapozottságának megállapítása, illetve a tárgyalás alapos előkészítése.⁶³

Bizonyítás a másodfokú bírósági eljárásban

„A másodfokú bírósági eljárásban bizonyításnak akkor van helye, ha az első fokú bíróság a tényállást nem derítette fel, vagy az hiányos, továbbá, ha a bizonyítás az első fokú bírósági eljárásban megvalósult szabálysértés orvoslását eredményezheti.”⁶⁴

A másodfokú bíróság akár megalapozatlansági hibát, akár eljárási szabálysértést küszöböl ki bizonyítás felvételével, ezt csak tárgyaláson lehet megten-

⁶¹ Uo.

⁶² Király Tibor: i. m. 438. o.

⁶³ Varga Zoltán: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 933. o. [2009b]

⁶⁴ Be. 353. § (1) bek.

ni.⁶⁵ Abban az esetben, ha a bizonyítás célja nem a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítása, a történeti tényállás hibáinak vagy eljárási szabálysértésnek a kiküszöbölése, akkor lehetőség van arra, hogy a másodfokú bíróság nyilvános ülést tartson. A nyilvános ülésen a bizonyítás célja a büntetéskiszabási körülmények tisztázása, amelynek érdekében kizárólag a vádlott meghallgatása szükséges, amelynek során érdemi bizonyításfelvételre nem kerül sor. Nyilvános ülés tartásának van helye például abban az esetben, ha a fellebbezésben a vádlott személyi körülményeit illetően olyan változások következtek be, amelyek a vádlott javára szolgálnak, de ezek tisztázásához a meghallgatása szükséges. Tárgyalás kitűzésére abban az esetben kerül sor, ha a tényállás kiegészítése, pontosítása vagy megalapozatlanság kiküszöbölése érdekében tanúk kihallgatása vagy szakértők meghallgatása válik szükségessé.⁶⁶

A bűncselekmény elbírálása fegyelmi eljárásban

„A megfenyített és védője a jogerős parancsnoki döntést követő három napon belül a fegyelmi eljárásra utalt bűncselekmény miatti fenyítést kiszabó határozat vagy parancs bírósági felülvizsgálatát kérheti. A bíróság egyesbíróként a kérelmet három napon belül, tárgyaláson, a megfenyített meghallgatása és az iratok alapján bírálja el.”⁶⁷

A megfenyített meghallgatásánál alkalmazni kell a terhelt kihallgatására vonatkozó szabályokat. *„A meghallgatás során tisztázandó, hogy a megfenyített, avagy védője részéről miért került sor a felülvizsgálati kérelemre, természetesen a megfenyített élhet a nyilatkozattétel megtagadásának a jogával.”⁶⁸*

A tárgyaláson a parancsnok és az ügyész felszólalhat, de lehetőségük van írásban történő nyilatkozattételre is.⁶⁹

Személyes meghallgatás

Személyes meghallgatás kitűzéséről akkor intézkedik a bíróság, ha nyomozás elrendelésére, vagy személyes meghallgatás nélküli határozathozatalra

⁶⁵ Király Tibor: i. m. 527. o.

⁶⁶ Csák Zsolt: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 1112. o.

⁶⁷ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán (2012): i. m. 160. o.

⁶⁸ Szokolai Gábor: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 1408. o.

⁶⁹ Herke Csongor – Hautzinger Zoltán (2012): i. m. 160. o.

nem kerül sor. Személyes meghallgatásra idézni kizárólag a feljelentő(ke)t és a feljelentette(ke)t kell.

Az ülés célja egyrészt az előkészítés befejezése, másrészt a felek közötti békés megoldás megteremtése, harmadrészt ennek hiányában a tárgyalás zökkenőmentes megtartása feltételeinek biztosítása.

Ha a békítés nem vezet eredményre, a bíróság a feljelentett személyi adatait rögzíti, és megkérdezi, hogy a feljelentésben foglalt cselekmény elkövetését beismeri-e.⁷⁰

„Ezt követően több sértett esetén beszerzi a bíróság a megjelent sértettek nyilatkozatát arról, hogy közülük ki jár el a vád képviselőjeként. Ha a feljelentett viszonyvaddal él a feljelentővel szemben, a bíróság a feljelentőt feljelentettként is meghallgatja, vagyis jegyzőkönyvbe rögzíti személyi adatait, nyilatkoztatja, hogy a viszonyvaddal foglaltakat beismeri-e. Nyilatkozhat továbbá esetleges további bizonyítékai megjelöléséről is”.⁷¹

A terhelt kihallgatásánál már utaltam arra, hogy a terhelt esetében mindig kihallgatásra kerül sor, kivéve amikor a meghallgatására, de ez nemcsak rá, hanem a sértettre és a tanúra is vonatkozik (2. számú táblázat).

2. számú táblázat

A kihallgatás és a meghallgatás alanyai

alanyok	kihallgatás	meghallgatás
terhelt	igen	igen
sértett	igen	igen
tanú	igen	igen
védő	nem	igen
szakértő	nem	igen
pártfogó felügyelő	nem	igen
ügyész	nem	igen

A terhelt, tanú és sértett meghallgatásának eseteit már részleteztem, ezért most csak a könnyebb átláthatóság érdekében felsorolásszinten gyűjtöm össze, hogy mely esetekben kerül sor ezen eljárási szereplők meghallgatására (3. számú táblázat).

A sértettet külön azért nem említem, mivel „a sértett egyben tanú is”⁷² (a sértett jogállása a tanuéval azonos), ezért szokás egyfajta sértett-tanúnak is nevezni.

⁷⁰ 1998. évi XIX. tv. a büntetőeljárásról 502. § (5) bek.

⁷¹ Bodor Tibor: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009, 1430. o.

⁷² James W. Osterburg – Richard H. Ward: i. m. 123. o.

3. számú táblázat

A meghallgatás esetei a terhelt és a tanú vonatkozásában

A terhelt meghallgatásának esetei	A terhelt és tanú meghallgatásának esetei
– vádelhalasztás – előkészítő ülés – személyes meghallgatás – bizonyítás a másodfokú bírósági eljárásban – bűncselekmény elbírálása fegyelmi eljárásban – <i>kényszerintézkedések</i>: – előzetes letartóztatás – óvadékos meghallgatás – távoltartás	– közvetítői eljárás – személyes meghallgatás

4. számú táblázat

A kihallgatás és meghallgatás alanyai és tárgyai

alanyok	kihallgatás	meghallgatás
terhelt	terhelti vallomás	terhelti nyilatkozat
sértett	sértetti vallomás	sértetti nyilatkozat
tanú	tanúvallomás	tanú nyilatkozata
védő	–	védő nyilatkozata
szakértő	–	szakértői vélemény
pártfogó felügyelő	–	pártfogó felügyelői vélemény
ügyész	–	ügyészi vélemény

Ahogy a kihallgatás alanya sem lehet minden eljárási szereplő, úgy nem is tehet vallomást mindenki, akit a büntetőeljárás folyamán kikérdeznek. Tehát azok, akiket kihallgatnak, vallomást tesznek, és azok, akiket meghallgatnak – a meghallgatás eseteit alapul véve megállapíthatjuk, hogy –, nyilatkozatot tesznek, vagy véleményt nyilvánítanak (4. számú táblázat).

A meghallgatás kriminalisztikai megközelítésben

A kihallgatásnál már ismertett kriminalisztikai kérdések segítségével, egy-egy táblázatba foglalva ismertetem a meghallgatás fontosabb ismérveit (5. számú táblázat).

5. számú táblázat

A meghallgatás kriminalisztikai megközelítése

	nyomozási szak	közbenső eljárás	bíróági eljárás
MI a meghallgatás?	a per előbbre vitelét elősegítő vélemények és nyilatkozatok megszerzését szolgáló eljárási cselekmény		
HOL végezzük a meghallgatást?	– a nyomozó hatóság hivatalos helyiségében	tárgyalóteremben	
MIKOR végezzük a meghallgatást?	<i>a szakértő esetén:</i> ha a szakvélemény nem egyértelmű	<i>tárgyalás előkészítésekor (főként a terheltet)</i>	<i>a teljes bíróági eljárás során</i>
HOGYAN végezzük a meghallgatást?	<i>nincsen különösebb módszere, ellentétben a kihallgatással</i>		
KI végezze a meghallgatást?	nyomozó hatóság	ügyész és/vagy bíró	bíró
KI vehet részt a meghallgatáson?	a szakértő (kriminalisztikai szakértő)	– az eljárás résztvevői (terhelt, védő, sértett); – az eljárás egyéb résztvevői (szakértő, tolmács, tanú, képviselők stb.)	
MIÉRT (mi okból) történjen a meghallgatás?	szakismeret hiányának orvoslása céljából	a vád megalapozottságának ellenőrzése érdekében	a hiányos, nem egyértelmű iratok tisztázása, valamint a büntetőjogi felelősség megállapításának biztosítása céljából

A kihallgatás és meghallgatás közös pontjai

Tanulmányom jelentős részében a meghallgatás fogalmát a kihallgatással összevetve, az közöttük lévő különbségeket keresve határoztam meg. Mindazonáltal e fogalompárnak nemcsak eltérő, hanem közös pontjai is fellelhetők, ezeket szemléletesen foglalja össze a 6. számú táblázat.

6. számú táblázat

A kihallgatás és meghallgatás közös pontjai

jellege	eljárási cselekmény
célja	az igazság kiderítése
alanyai	eljáró hatóságok, az eljárás résztvevői, az eljárás egyéb résztvevői
rögzítése	jegyzőkönyvbe foglalással
jogorvoslati lehetőség	igazolás: a kihallgatásra, meghallgatásra idézett megjelenési kötelezettségének mulasztása esetén (65. §)

A kihallgatás és meghallgatás közötti különbségek összegzése

A kihallgatás és meghallgatás egymással rokon eljárás ugyan, de alapjában véve különbözők.⁷³

A kihallgatás és a meghallgatás közötti különbség lényegében e két eljárási cselekmény végkimenetelében figyelhető meg. Míg a kihallgatás tárgya a vallomások mint bizonyítékok, addig a meghallgatás tárgya a vélemények, nyilatkozatok mint per-előbbreviteli eszközök.

A kihallgatások célja a vallomások megszerzése, amelyek bizonyító erejűek, származzanak akár bizonyítási eszközökből, akár bizonyítási eljárásokból. A vallomások tehát olyan bizonyítékok, amelyek büntetőjogilag releváns tényállás megállapításához szükséges tényre vonatkoznak és a törvény által megengedett forrásból származnak. A vallomások a kihallgató által irányított beszélgetésből származnak. Akit kihallgatnak, az csak a kihallgató által hozzá intézett kérdésekre válaszolhat tényszerűen, véleményt a vallomásával nem nyilvánít, ugyanis „a vallomás – elvileg – tudomás (ismeret) kijelentése”⁷⁴.

A véleményeknek, nyilatkozatoknak (következtetéseknek) mint az azonosítás közleményeinek⁷⁵ igaz, bizonyító erejük nincs, a szerepük mégis nélkülözhetetlen a büntetőeljárásban. Fontosságuk – habár az eljárás mellékkörülményeire vonatkoznak – pervezetést elősegítő funkcióikban található.

A meghallgatás célja nem a vallomás megszerzése, hanem a releváns információk összegyűjtése, ennek gördülékenységét kérdések feltevésével teremtik meg⁷⁶, ellentétben a kihallgatással, ahol az összefüggő vallomás előadása után kerül csak sor kérdések feltevésére az esetleges ellentmondások kiküszöbölése érdekében.

A kihallgatásnak és meghallgatásnak még számos különbségét lehetne felsorolni, de ez a kriminalisztika területére tartozik, ez pedig meghaladja a jelen írásom keretét, egy új tanulmányt igényel.

IRODALOM

Bíró Endre: Jogi szótár. A hatályos magyar jogszabályok és EU jogi normák szakkifejezéseinek szótára. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006

Bócz Endre: A kihallgatások szervezése. *Belügyi Szemle*, 1973/1.

⁷³ Nathan J. Gordon – William L. Fleisher: i. m. 27. o.

⁷⁴ Bócz Endre (2006): i. m. 130. o.

⁷⁵ Uo.

⁷⁶ Nathan J. Gordon – William L. Fleisher: i. m. 27–28. o.

- Bócz Endre:** Büntetőeljárás jogunk kalandjai. Sikerek, zátonyok és vargabetűk. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2006
- Bodor Tibor:** Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009
- Csák Zsolt:** Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009
- Cséka Ervin:** A büntető ténymegállapítás elméleti alapjai. Budapest, 1969
- Fenyvesi Csaba:** Szembesítés. Szemtől szembe a bűnügyekben. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2008
- Fenyvesi Csaba:** Kihallgatási taktika. PTE ÁJK, Kódex Nyomda Kft., Pécs, 2009
- Gordon, Nathan J. – Fleisher, William L.:** Effective interviewing and interrogation techniques. Elsevier Ltd., United States, 2011
- Hargitai József:** Jogi fogalomtár. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Budapest, 2005
- Herke Csongor:** A letartóztatás. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2002
- Herke Csongor – Fenyvesi Csaba – Tremmel Flórián:** A büntető eljárásjog elmélete. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2012
- Herke Csongor – Hautzinger Zoltán:** Büntető eljárásjogi alapkérdések. Kódex Nyomda Kft., Pécs, 2012
- Herke Csongor – Hautzinger Zoltán:** Büntető eljárásjogi alapkérdések. AndAnn Kft., Pécs, 2012
- Király Tibor – Barna Péter – Szabó Lászlóné:** Magyar büntető eljárási jog. Egységes Jegyzet. I. kötet. Tankönyvkiadó, Budapest, 1965
- Király Tibor:** Büntetőeljárás jog. Osiris Kiadó, Budapest, 2008
- Király Tibor:** Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 1–2. Complex Kiadó, Budapest, 2009
- Lukács Tibor:** A bűn és büntetés. KJK, Budapest, 1980
- Mezey Barna:** Régi idők tömlőcei. Büntetések, börtönök, bakók. Rubicon-Ház Bt., Budapest, 2010
- Móra Mihály – Kocsis Mihály:** A magyar büntető eljárási jog. Tankönyvkiadó, Budapest, 1961
- Osterburg, James W. – Ward, Richard H.:** Criminal investigation. A Method for Reconstructing the Past. Matthew Bender & Company, New Providence, 2010
- Sáriné Simkó Ágnes – Molnár Gábor Miklós:** Mediáció. Közvetítői eljárások. HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó, Budapest, 2012

Szokolai Gábor: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 1. Complex Kiadó, Budapest, 2009

Tremmel Flórián: Bizonyítékok a büntetőeljárásban. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2006

Tremmel Flórián – Fenyvesi Csaba – Herke Csongor: Kriminálisztika. Dialóg Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2009

Varga Zoltán: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 1. Complex Kiadó, Budapest, 2009

Varga Zoltán: Kommentár. A büntetőeljárás törvény magyarázata 2. Complex Kiadó, Budapest, 2009

Varga Zoltánné: Nyomozási taktika vagy kényszervallatás? *Belügyi Szemle*, 1987/1.